

Rygge-Vaaler Sparebank

Basel II - Pilar 3

Offentliggjøring av sentral risikoinformasjon 2009

Innholdsfortegnelse

1. BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	3
1.1 INTRODUKSJON TIL NYE KAPITALDEKNINGSREGLER.....	3
1.2 IMPLEMENTERING AV NYE KAPITALDEKNINGSREGLER I RYGGE-VAALER SPAREBANK	4
2. KONSOLIDERING	5
3. RISIKOSTYRING OG KAPITALSTYRING I RYGGE-VAALER SPAREBANK.....	5
3.1 INNLEDNING	5
3.2 FORMÅL	5
3.3 RISIKOGRUPPER.....	6
3.4 PROSESS FOR RISIKO- OG KAPITALSTYRING	6
4. BEREGNING AV KAPITALDEKNING (PILAR I)	10
4.1 ANSVARLIG KAPITAL	10
4.2 KAPITALKRAV	11
5. INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE UNDER PILAR I.....	12
5.1 KREDITTRISIKO – STANDARDMETODEN.....	12
5.2 MOTPARTSRISIKO FOR DERIVATER.....	16
5.3 MARKEDSRISIKO	17
5.4 OPERASJONELL RISIKO	18
6. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II).....	19
6.1 INNLEDNING OM METODEVALG VED BEREGNING AV ØKONOMISK KAPITAL	19
6.2 KREDITTRISIKO.....	19
6.3 MARKEDSRISIKO	19
6.4 OPERASJONELL RISIKO	21
6.5 LIKVIDITETSRISIKO	21
6.6 EIERRISIKO	22
6.7 FORRETNINGSRISIKO	23
6.8 OMDØMMERISIKO	24
6.9 STRATEGISK RISIKO	24
7. OPPSUMMERING	25
7.1 KAPITALBEHOVET PR RISIKOKATEGORI	25
7.2 SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV.	26

1. BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER

1.1 Introduksjon til nye kapitaldekningsregler

EU's nye direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Det nye regelverket bygger på en ny standard for kapitaldekningsberegninger hvor målet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Det nye kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar I: Minimumskrav til ansvarlig kapital

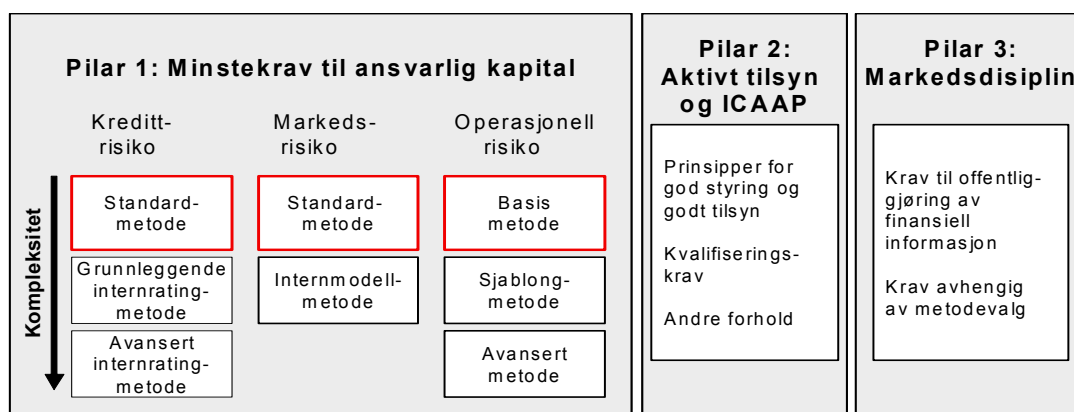
Pilar II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Pilar III: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar I- *Minimumskrav til ansvarlig kapital*

De nye kapitalkravsreglene innebærer ingen endring i kravet om minimum 8 % kapitaldekning. De store endringene gjelder beregningen av kapitalkravet for kredittisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Gjeldende krav knyttet til markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket.

Det nye kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder som bankene kan velge å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor.:

Pilar II – *Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging*

I henhold til Pilar II skal institusjonene ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil og en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og evaluere institusjonens interne vurdering av kapitalbehovet og tilhørende strategi, samt evnen til å overvåke og sikre overholdelse av myndighetenes kapitalkrav. Tilsynet vil be om tiltak dersom de ikke anser prosessen å være tilfredsstillende.

Pilar III - Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar II. Pilar III skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig for de institusjonene som kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

1.2 Implementering av nye kapitaldekningsregler i Rygge-Vaaler Sparebank

De metodene som Rygge-Vaaler Sparebank bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko er vist i figuren nedenfor.

Type risiko	Valgt metode
Kredittrisiko	Standard
Markedsrisiko	Standard
Operasjonell risiko	Basis

Figuren ovenfor viser at Rygge-Vaaler Sparebank benytter standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko. Det arbeides løpende med ytterligere profesjonalisering av risikostyringen.

2. KONSOLIDERING

Tabellen nedenfor viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål for hvert datterselskap.

Konsolideringsgrunnlag

Datterselskap	Antall aksjer	Stemmerett	Konsolideringsmetode
EiendomsMegler 1 Østfold og Akershus AS	2.177	100 %	Oppkjøpsmetoden
Nekor Gårdselskap AS	3.000	100 %	Oppkjøpsmetoden

Konsolideringsmetode er lik for regnskapsformål og kapitaldekningsformål

Investering i Felleskontrollert Virksomhet

Konsernet har en eierandel i Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS på 9,2 % (Samarbeidende Sparebanker Bankinvest eier aksjer i BNbank) og en eierandel i Samarbeidende Sparebanker AS på 6,25 %. Konsernet har videre via Samarbeidende Sparebanker AS en eierandel i SpareBank 1 Gruppen på 1,22 %. Investeringene blir bokført etter egenkapitalmetoden og investeringenes kostpris går til fradrag i ansvarlig kapital som kapitaldekningsreserve. Forskjellen mellom investeringens bokførte verdi (egenkapitalmetoden) og kostpris går til fradrag i beregningsgrunnlaget i kapitaldekningen.

I Rygge- og Vaaler Sparebank blir investeringene bokført etter oppkjøpsmetoden og medtatt i beregningsgrunnlaget til kostpris. Investeringen i Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS går til fradrag i ansvarlig kapital. Ingen del av investeringen i Samarbeidende Sparebanker AS går til fradrag i ansvarlig kapital eller beregningsgrunnlaget. Dette fordi Samarbeidende Sparebanker ikke er å anse som en finansinstitusjon.

3. RISIKOSTYRING OG KAPITALSTYRING I RYGGE-VAALER SPAREBANK

3.1 Innledning

Hovedstyret i Rygge-Vaaler Sparebank har vedtatt prinsipper for risiko- og kapitalstyring. Prinsippene danner et mål bilde for risikostyringen i konsernet.

3.2 Formål

Risiko- og kapitalstyringen i Rygge-Vaaler Sparebank skal støtte opp under konsernets strategiske mål bilde, samt sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og kvalitet
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe en effektiv kapitalanvendelse innenfor vedtatte forretningsstrategier.
- Å unngå at uventede hendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Konsernet har en moderat risikoprofil, og har som målsetting å opprettholde god soliditet

3.3 Risikogrupper

Konsernet eksponeres for en rekke ulike typer risiko. De viktigste er:

Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser knyttet til utlån, kreditter, garantier og lignende.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedskurser som renter, aksjekurser og valutakurser.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Likviditetsrisiko: Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.

Eierrisiko: er risikoen for:

1. at Rygge-Vaaler Sparebank blir påført et negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskap.
2. at Rygge-Vaaler sparebank må tilføre ny egenkapital i strategisk eide selskap, enten dette skyldes kraftig vekst eller for å sikre videre drift som følge av større underskudd.

Eierrisiko vurderes i tilknytning til selskaper hvor Rygge-Vaaler Sparebank har vesentlig eierandel og/eller vesentlig innflytelse.

Forretningsrisiko: Er risikoen knyttet til uventede inntekts- og kostnadssvingninger. Risikoen kan være knyttet til konjunktursvingninger eller endret kundeatferd.

Omdømmerisiko: risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter.

Strategisk risiko: risikoen for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder, forretningsområder eller oppkjøp.

Compliance (etterlevelse) risiko: risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

3.4 Prosess for risiko- og kapitalstyring

Konsernets samlede risiko fremkommer etter beregning av behovet for risikojustert kapital for de ulike risikogrupper. Beregningen viser hvor mye kapital konsernet trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg.

Ved beregning av risikojustert kapital for kredittrisiko benyttes statistiske modeller med konfidensnivå 99,9 %. Beregningen av risikojustert kapital for øvrige risikogrupper bygger på stresstester og kvalitative vurderinger.

Rygge-Vaaler Sparebank har eksterne eiere gjennom egenkapitalbevisiere. Egenkapitalbevisierne tilføres sin andel av konsernets årlige resultat ved kontantutbytte og/eller overføring til egenkapitalbevisierens utjevningfond. Det resterende resultat etter skatt legges til konsernets egenkapital. Under hensyn til bankens egenkapitalutvikling og soliditet, tar banken sikte på at opp til 50 % av årets overskudd kan benyttes til utbyttemidler (kontantutbytte og gaver til allmenntilfelle formål). Det er en målsetting for banken å likebehandle bankens to eiergrupperinger i tråd med intensjonene i gjeldende lovgivning. Dette medfører at banken vil søke å unngå uønskede inn- og utvanningseffekter som følge av ulik behandling av de to eiergrupperingene.

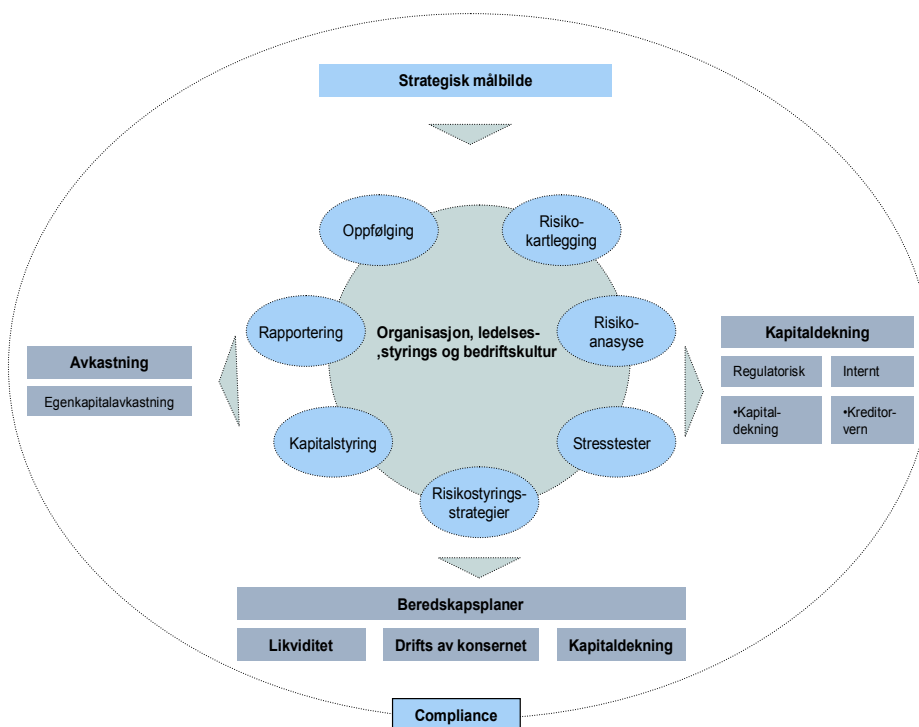
Styrking av egenkapitalen bidrar positivt til konsernets kapitaldekning og soliditet. Kapitaldekning og soliditet er viktige styringsparametre for Rygge-Vaaler Sparebank. Samtidig vil en stadig og gradvis styrking av egenkapitalen bidra til en moderat egenkapitalavkastning i en normal og stabil driftssituasjon.

Innledning

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer den måten styret og ledelsen ønsker å styre konsernet på:

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Sammenhengen mellom de enkelte elementene kan oppsummeres som figuren nedenfor. De er gitt en nærmere beskrivelse av de enkelte elementene nedenfor.

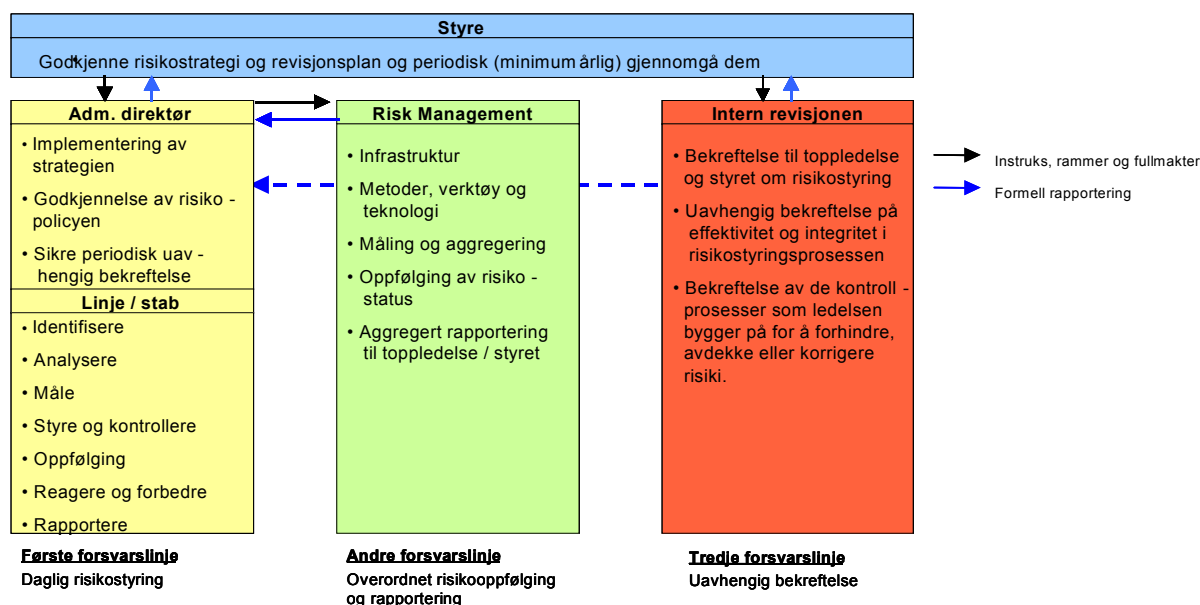
Organisasjonskultur og bedriftskultur

Bedriftskultur

I prosessen for risikostyring er bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag, etiske holdninger, lederstil og styringsprinsipper. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. Rygge-Vaaler Sparebank har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Organisering

Konsernet legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvar for risikostyringen er derfor delt mellom ulike grupper i henhold til figuren under:

Styret har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut i fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning. Styret fastlegger videre de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt etiske regler som skal bidra til en høy etisk standard.

Administrerende direktør har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende direktør er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende direktør er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Avdeling for risikostyring er organisert uavhengig av linje- og støtteenhetene og rapporterer direkte til administrerende direktør. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling av rammeverket for risikostyring inkludert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikobildet, og følger opp at konsernet etterlever gjeldende lover og regler.

Internrevisjonen er konsernets redskap for å påse at risikostyringen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Den interne revisjonsfunksjonen utføres av ekstern leverandør, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Internrevisjonen rapporterer til styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger knyttet til forbedringer i konsernets risikostyring blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Strategisk målbilde: Det gjennomføres årlig revisjon av konsernstrategi og underliggende forretningsstrategier. Risiko- og kapitalstyringen i Rygge-Vaaler Sparebank tar utgangspunkt i det definerte strategiske målbildet slik dette fremkommer gjennom strategiplanen.

Risikoidentifikasjon: Prosessen for risikoidentifikasjon er fremoverskuende og dekker alle vesentlige risikoområder til konsernet. Prosessen gjennomføres minimum årlig og er en integrert del av konsernets strategi- og budsjettprosess.

Risikoanalyse: Det skal gjennomføres en analyse av risikoene som er identifisert for å forstå risikoens egenskaper med tilhørende årsaksmekanismer. Vesentlige risikoer er i den utstrekning det er mulig kvantifisert gjennom forventet tap og behovet for risikojustert kapital. Kvantifisering skal være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering og dokumentering av de etablerte kontroll- og styringstiltakene.

Stresstester: Det skal gjennomføres periodiske stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen til konsernet. Stresstestene skal gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som bl.a. kreditt- og likviditetsrisiko. Det arbeides med å utvikle en stresstest også på markedsrisikoområdet. Disse skal ta hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

Risikostrategier: Gjennom risikostrategiene definerer styret ønsket risikoprofil gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall på de ulike risikoområder, strategiene skal revideres årlig.

Kapitalstyring: Rygge-Vaaler Sparebank skal ha en kapitalstyring som sikrer:

- En effektiv kapitalanvendelse og –anvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra den valgte risikoprofil.
- Konkurransedyktig avkastning.
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene.
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

På grunnlag av det strategiske målbildet skal det årlig utarbeides en kapitalplan for de påfølgende tre år for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen skal ta hensyn til fremskrivning av konsernets finansielle utvikling for de neste tre årene. Disse fremskrivningene skal ta hensyn til forventet utvikling i perioden samt en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag over minimum tre år.

Med grunnlag i fremskrivningene av det samlede kapitalbehovet skal ledelsen og styret gjøre en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset Rygge-Vaaler Sparebanks nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbilde.

Rygge-Vaaler Sparebank har en strategisk målsetting om at regulatorisk kapitaldekning skal være over 11 % for konsernet. Denne skal sikre en tilstrekkelig kapital til å:

- oppfylle myndighetenes krav
- ivareta vernet av konsernets kreditorer

Rapportering, oppfølging og overvåkning: Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og administrerende direktør.

Konsernets risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivå har tilgang til tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling foretas av avdeling for risikostyring og følges opp gjennom periodiske rapporter til styret og administrasjonen.

Beredskapsplaner: Bankens kjernevirksomhet er å ta risiko. Denne vil over tid kunne påføre bankene større uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekningen, likviditet og drift. Rygge-Vaaler Sparebank skal derfor ha beredskapsplaner på nevnte områder.

Compliance (etterlevelse): Det skal finnes prosesser som sikrer etterlevelse av gjeldende lover/ forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Dette skal skje gjennom:

- Et tydelig verdigrunnlag og en etisk standard som er klart kommunisert og forstått
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter.
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

4. BEREGNING AV KAPITALDEKNING (PILAR I)

4.1 Ansvarlig Kapital

Tabellen nedenfor gir opplysninger om ansvarlig kapital, herunder kjernekapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger i henhold til kapitalkravsforskriftens definisjoner. Beløp i NOK 1000.

Morbank		(i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
147 260	147 260	Egenkapitalbeviskapital	147 260	147 260
5 249	5 249	Overkursfond	5 249	5 249
9 346	4 138	Utlejningsfond	9 346	4 138
614 437	594 079	Sparebankens fond	614 437	594 079
3 472	2 356	Avsatt utbytte	3 472	2 356
14 786	5 245	Gavefond	14 786	5 245
17 034	20 483	Annen egenkapital	93 739	57 047
13 034	7 422	Fond urealiserte gevinster	42 645	62 953
824 618	786 232	Sum balanseført egenkapital	930 934	878 327
1 500		Andel av medlemsinnskudd	1 500	
		Fond for urealiserte gevinster	- 66 457	
- 879	- 18 133	Utsatt skattefordel	- 1 979	- 19 090
0	- 4 792	Overfinansiert pensjonsforpliktelse	0	- 4 792
- 4 472	- 3 356	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	- 4 472	- 3 356
- 51 598	- 54 854	50% fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	- 24 027	- 52 189
0	0	Kapitaldekningsreserve	- 52 147	- 52 147
0	4 564	Andel av nullstilte uamortiserte estimatavvik	0	4 564
16 754	- 34 530	Urealiserte verdiendringer	- 12 856	- 99 011
130 000		Fondsobligasjoner	130 000	
0	0	Andre fradrag	0	0
433	0	Andre tillegg	2 738	0
0	0		0	0
916 356	675 131	Sum kjernekapital	903 234	652 306
204 845	0	Tilleggskapital utover kjernekapital	223 351	0
- 51 598	0	Andel av 50/50 fradrag i tilleggskapitalen	- 76 174	0
153 247	0	Sum tilleggskapital	147 177	0
1 069 603	675 131	Sum ansvarlig kapital	1 050 411	652 306
7 087 888	6 692 351	Beregningsgrunnlag	7 124 000	6 716 663
12,93 %	10,09 %	Kjernekapitalprosent	12,68 %	9,71 %
15,09 %	10,09 %	Kapitaldekningsprosent	14,74 %	9,71 %

4.2 Kapitalkrav

Minimumskrav til ansvarlig kapital - Konsern

<i>Beløp i hele tusen kroner</i>	31.12.2009		31.12.2008	
	Kr	%	Kr	%
<i>Engasjementskategorier</i>				
Stater og sentralbanker	0	0 %	0	0 %
Lokale og regionale myndigheter	219	0 %	218	0 %
Offentlige foretak	0	0 %	0	0 %
Institusjoner	25.610	4 %	19.102	4 %
Foretak	179.530	32 %	158.633	29 %
Massemarked	104.040	18 %	70.083	13 %
Pantesikret eiendom	218.184	38 %	243.182	45 %
Forfalte engasjement	6.550	1 %	6.753	1 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	2.321	0 %	0	0 %
Andeler i verdipapirfond	0	0 %	0	0 %
Øvrige engasjementer	13.810	2 %	18.096	3 %
Total kapitalkrav kredittrisiko	550.264	97 %	516.067	95 %
Kapitalkrav markedsrisiko	0	0 %	0	0 %
Kapitalkrav operasjonell risiko	40.906	7 %	38.386	7 %
Fradrag i kapitalkrav	-21.250	-4 %	-12.789	-2 %
Sum minimumskrav Pilar 1	569.920	100 %	541.664	100 %

<i>Beløp i hele tusen kroner</i>	31.12.2009		31.12.2008	
	Kr	%	Kr	%
Rammer knyttet til kapitaldekning				
Myndighetenes minstekrav til kapitaldekning	569.920	8,00 %	541.664	8,00 %
Faktisk kapitaldekning	1.050.411	14,74 %	652.306	9,71 %
Intert krav til kjernekapital	783.640	11,00 %	541.662	8,00 %
Faktisk kjernekapitaldekning	903.234	12,68 %	652.306	9,71 %

Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke den operasjonelle risiko. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de siste 3 år multiplisert med 12,5, beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektsposter som medtas i beregningsgrunnlaget følger § 42-1(3) i kapitalkravsforskriften.

5. INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE UNDER PILAR I

5.1 Kredittrisiko – Standardmetoden

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Styring og Kontroll

Kredittrisiko styres gjennom egne styringsdokumenter og bevilgningsreglement.

Styret gjennomgår årlig styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål og rammer for eksponering knyttet til portefølje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende direktør innenfor visse rammer. Administrerende direktør kan delegerer fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Rygge-Vaaler Sparebank bruker egne risikoklassifiseringssystemer i forbindelse med bevilgning av kreditter og som grunnlag for kategorisering av porteføljen.

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet tar utgangspunkt i statistiske beregninger, og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på tre hovedkomponenter:

Sannsynlighet for mislighold (Probability of Default - PD): Kundene blir klassifisert i risikoklasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni misligholdsklasser(A-I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg benyttes to klasser(J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD): Dette er en beregnet størrelse av forventet eksponering hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Tapsgrad ved mislighold (LGD): Dette er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Risikoprising: Konsernet etterstreber å prise kredittrisiko og har etablert prismatriser basert på risikoklassifiseringssystemet.

Ved beregning av kapitalkravet benyttes standardvekter i hht kapitalkravsforskriften.

Kreditrisiko - Porteføljeinformasjon

Tabellene nedenfor viser konsernets totalengasjement mot kunder samt utlån til kredittinstitusjoner fordelt på risiko, engasjementstyper, kundegruppe og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet bevilgning til kunder og kredittinstitusjoner. Tabellene viser også samlede engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger.

Tab.1 Brutto utlån fordelt etter risikoklasser

Morbank		Brutto utlån - fordeling på risikogruppe (i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
3.964.642	4.519.695	Svært lav risiko	3.940.142	4.506.695
1.932.993	1.981.519	Lav risiko	1.932.993	1.981.519
3.840.309	3.912.071	Middels risiko	3.840.309	3.912.071
359.288	394.642	Høy risiko	359.288	394.642
845.790	528.103	Svært høy risiko	845.790	528.103
390.963	154.355	Mislighold	390.963	154.355
11.333.985	11.490.385	Sum	11.309.485	11.477.385

Tab.2 Brutto utlån fordelt på geografiske områder

Morbank		Utlån fordelt på geografiske områder - brutto utlån (i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
2.906.377	3.023.301	Moss	2.881.877	3.010.301
2.113.339	2.197.311	Fredrikstad	2.113.339	2.197.311
641.606	632.250	Råde	641.606	632.250
1.143.434	1.167.222	Rygge	1.143.434	1.167.222
878.302	831.081	Våler	878.302	831.081
210.571	132.574	Askim	210.571	132.574
1.258.017	1.233.910	Vestby	1.258.017	1.233.910
321.499	197.344	Drøbak	321.499	197.344
726.630	643.918	Rest Østfold	726.630	643.918
249.195	212.463	Rest Akershus	249.195	212.463
739.170	944.305	Oslo	739.170	944.305
119.052	221.339	Øvrig innland	119.052	221.339
26.793	53.369	Utlendet	26.793	53.369
11.333.985	11.490.385	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	11.309.485	11.477.385

Tab.3 Brutto utlån fordelt på bransjer

Morbank		Utlån fordelt på sektor og næring - brutto utlån (i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
100 260	17 672	Offentlig sektor	100 260	17 672
27 332	0	Finansiering og forsikringsvirksomhet	27 332	0
297 747	284 546	Primærnæringen	297 747	284 546
99 320	102 809	Industri	99 320	102 809
288 900	229 071	Bygg- og anleggsvirksomhet	288 900	229 071
211 429	244 603	Varehandel	211 429	244 603
27 203	49 836	Hotell og restaurantdrift	27 203	49 836
69 731	69 161	Transport	69 731	69 161
1 573 449	1 499 797	Omsetning/drift eiendommer	1 548 949	1 486 797
150 816	168 739	Forretningsmessig tjenesteyting	150 816	168 739
106 834	175 620	Sosial og privat tjenesteyting	106 834	175 620
2 953 021	2 841 856	Sum næring	2 928 521	2 828 856
8 380 964	8 648 529	Lønnstakere o.l.	8 380 964	8 648 529
11 333 985	11 490 385	Sum	11 309 485	11 477 385

Tab.4 Utvikling misligholdte og tapsutsatte engasjement for morbank og konsern

Misligholdte engasjement	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Misligholdte engasjement	109.503	135.156	89.627	81.459	52.355	54.338
Individuelle nedskrivninger (ekskl. amortiseringseffekter)	-30.470	-21.124	-7.578	-7.369	-5.262	-12.453
Renter ved reversering av diskonterte nedskrivninger	0					
Netto misligholdte engasjement	79.033	114.032	82.049	74.090	47.093	41.885
Tapsutsatte engasjement	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Tapsutsatte engasjement	266 821	72 122	33 129	24 543	16 350	26 612
Individuelle nedskrivninger (ekskl. amortiseringseffekter)	- 59 677	- 22 419	- 11 144	- 8 972	- 7 046	- 11 081
Netto tapsutsatte engasjement	207 144	49 703	21 985	15 571	9 304	15 531

Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier

Individuell nedskrivning for tap på enkeltengasjementer foretas når objektive bevis utløser et verdifall for konsernet. Individuell nedskrivning utgjør forskjellen mellom engasjementets bokførte verdi og nåverdien av en neddiskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for førstegangs beregning av individuell nedskrivning. Dette innebærer at engasjementet gis høyeste risikoklasse.

Individuelle nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Det å estimere kontantstrømmer er komplisert da hendelser frem i tid i stor grad er forbundet med usikkerhet. Det legges vekt på konkret tiltaksorientering og forsiktighet i verdierestimering som grunnlagt for realisasjon av pantesikkerheter. Det foretas oppdatering av kontantstrømmen minimum en gang i året.

Gruppenedskrivning omfatter konsernets vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Følgelig vurderes alle utlån med unntak av de som har vært gjenstand for individuell nedskrivning. Konsernets modell for beregning av gruppevis nedskrivning baserer seg på porteføljens statistisk beregnet forventet tap med tillegg av en konjunkturberegning slik at estimatet er tett opp til nåtid.

Gruppenedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Banken foretar oppfølging av bedriftsmarkedsporteføljen for identifisering av kredittrisiko og vurderer i den sammenheng hvorvidt individuell nedskrivning må foretas. Vesentlige og spesielt utsatte engasjement gjennomgås kvartalsvis.

Hele kredittporteføljen er gjenstand for vurdering av mislighold eldre enn 48 dager som grunnlag for oversendelse til inkasso med tilhørende vurdering av grunnlaget for individuell nedskrivning.

Utlån og andre engasjementer hvor betalingsbetingelsene misligholdes klassifiseres som misligholdte med mindre forholdet ansees å være av forbigående art. Klassifiseringen av misligholdet inntreer senest 90 dager etter at misligholdet er konstatert. Garantier er misligholdt når garantikreditor har gjort ansvar gjeldende overfor konsernet.

Nedenfor fremkommer endringer i nedskrivninger på utlån og garantier i konsernets balanse samt nedskrivninger fordelt på kundegruppe.

Tab.5 Periodens individuelle nedskrivninger

Mor		Individuelle nedskrivninger (i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
47.075	19.670	Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v.	47.075	19.670
-3.682	-1.524	- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er	-3.682	-1.524
-11.872	-11.152	- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	-11.872	-11.152
8.254	822	+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort	8.254	822
53.904	36.675	+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort	53.904	36.675
-939	2.584	+/- Amortiseringseffekter	-939	2.584
92.740	47.075	= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån,	92.740	47.075

Tab.6 Periodens tap på utlån og garantier

Mor		Periodens tap på utlån, garantier m.v (i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
45.665	27.405	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	45.665	27.405
-5.100	12.700	Periodens endring i gruppenedskrivninger	-5.100	12.700
5.902	3.953	Periodens endring i amortiseringseffekter	5.902	3.953
3.682	1.524	Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	3.682	1.524
4.574	339	Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	4.574	339
-1.532	-317	Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	-1.532	-317
53.191	45.604	Sum tap på utlån, garantier m.v.	53.191	45.604

Tab.7 Tap fordelt på sektor og næring

Mor		Tap fordelt på sektor og næring (i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
-2.099	1.808	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-2.099	1.808
2.732	4.550	Industri og bergverk	2.732	4.550
9.434	-756	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	9.434	-756
5.986	7.109	Varehandel, hotell- og restaurantdrift	5.986	7.109
5.604	0	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	5.604	0
12.341	5.519	Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	12.341	5.519
18.391	10.721	Personmarked	18.391	10.721
-800	230	Gruppenedskrivning næring	-800	230
-4.300	10.400	Gruppenedskrivning person	-4.300	10.400
5.902	3.953	Øvrige (tap overtatte eiendommer og amortiseringseffekter)	5.902	3.953
53.191	43.534	Tap på utlån til kunder	53.191	43.534

Sikkerheter

Ved fastsettelse av kapitalkravet benyttes pant i bolig og fritidseiendom. Ved fastsettelse av forsvarlig verdigrunnlag legges sikkerhetens markedsverdi til grunn

Boliglån – 35 % vekt. 67,1 % av total portefølje er utlån med pant i egen bolig.

Tab.8 Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant

(Hele tusen kroner)	Sikkerhetskl 1	Sikkerhetskl 2	Sikkerhetskl 3	Sikkerhetskl 4	Sikkerhetskl 5	Sikkerhetskl 6	Sikkerhetskl 7
Sikkerhetsgrad i %	Over 120	120-100	100-80	80-60	60-40	40-20	20-0
	2.513.484	4.113.635	3.374.964	1.070.707	304.792	196.735	317.670

5.2 Motpartsrisiko for derivater

Derivater handles i porteføljer knyttet til balanseprodukter. Markedsrisiko på derivatene blir håndtert og overvåket som en integrert del av porteføljestyringen. Derivater handles med flere motparter, og med de fleste motparter gjøres det også andre typer forretninger. Kredittrisikoen som oppstår i forbindelse med handel med derivater inngår som en del av den totale kredittrisiko i konsernet. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet.

Derivater 31.12.2009

(Beløp i tusen kroner)

Type	Nominell verdi	Brutto virkelig verdi	Beregningsgrunnlag iht kapitalkravsforskrift
Valutarelaterte kontrakter	10.766	-36	14
Renterelaterte kontrakter	2.590.602	83.958	12.497
Egenkapitalrelaterte kontrakter	27.184	0	255

5.3 Markedsrisiko

Det beregnes ikke markedsrisiko etter Pilar I. Egenkapitalposisjoner i handelsporteføljen (primært langsiktige investeringer) er regnskapsmessig klassifisert som finansielle eiendeler og ført til virkelig verdi over resultatet. Posisjoner utenfor handelsporteføljen er klassifisert som finansielle eiendeler tilgjengelig for salg. (TFS). Endringer i virkelig verdi for eiendeler klassifisert som TFS innregnes direkte i egenkapitalen.

Konsernets egenkapitalposisjoner pr 31.12.2009 er som følger:

Porteføljeinformasjon

Morbank		(i hele tusen kroner)	Konsern	
2008	2008		2009	2008
230	170	Til virkelig verdi over resultat	230	170
		- Børsnoterte		
143.920	55.718	Tilgjengelig for salg	143.920	55.718
		- Unoterte		
144.150	55.888	Sum aksjer og andeler	144.150	55.888

Spesifikasjon av aksjer og andeler

Spesifikasjon av aksjer og andeler:	Vår beholdning		Anskaffelses-		
	Eierandel %	(antall)	kost	Markedsverdi	Bokført verdi
Børsnoterte selskaper:					
Nøtterø Sparebank	0,21 %	2.300	253	230	230
Unoterte selskaper:					
Rygge Mølle og Handelsforening AS	2,26 %	1 479	8	8	8
Swift Norwegian National Group	0,00 %	1	0	0	0
The American College of Norway	1,81 %	18	36	0	0
Eiendomskreditt AS	0,50 %	10 000	1 040	1 040	1 040
SpareBank 1 Boligkreditt AS	3,39 %	809 577	121 587	121 587	121 587
SpareBank 1 Næringskreditt AS	1,84 %	107 301	13 413	13 413	13 413
Mossregionens Næringsutvikling AS	18,75 %	24	50	0	0
Østfold Bedriftssenter AS	0,67 %	15	21	21	21
Hafjell Golfklubb	0,18 %	2	27	27	27
Spama AS	0,57 %	180	18	18	18
Kredittforeningen for Sparebanker	1,84 %	920	948	948	948
Nordito AS	0,14 %	14 279	882	3 410	3 410
Visa Inc.	0,00 %	3 099	0	1 566	1 566
Visit Moss	18,84 %	538	54	54	54
Samspar Utvikling DA	10,16 %		1 828	1 828	1 828
Sum morbank			140 165	144 150	144 150

5.4 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko omhandler risikoen for tap som følge av:

- Mennesker:
Brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer:
Svikt i IKT og andre systemer
- Eksterne årsaker:
Kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet. Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå. Lederens viktigste hjelpemiddel i arbeidet er faglig innsikt og ledelseskompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingssystemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger og styringstiltak bidrar til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet.

Det gjennomføres årlig en bekreftelse av risikostyring der ledende personale i konsernet rapporterer oppover i organisasjonen om risikostyringen er gjennomført i samsvar med vedtatt risikostrategi, policy og etablerte kontroll og styringstiltak. Lederbekreftelsen er videre et verktøy for løpende å kunne identifisere problemområder, og gi konsernets ledelse bedre forståelse for positive sider og svakheter i risikostyringen. Dette vil sikre at ledelsen er bedre i stand til å allokere ressurser til de rette forbedringstiltakene.

Konsernet har etablert en egen database for registrering av uønskede hendelser. Operasjonelle hendelser blir registrert slik at forbedringstiltak kan vurderes og igangsettes der dette finnes hensiktsmessig. Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen.

Konsernet benytter basismetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko. Minimumskravet til ansvarlig kapital for operasjonell risiko fremkommer da som 15 % av gjennomsnittlig inntekt de foregående 3 år.

Som inntekt regnes summen av følgende regnskapsposter

(Hele tusen kroner)	2008	2007	2006
Renteinntekter og lignende inntekter	848.167	558.154	353.350
Rentekostnader og lignende kostnader	(631.390)	(366.618)	(181.230)
Provisjonsinntekter og lignende inntekter fra banktjenester	95.767	91.946	84.132
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	(11.438)	(10.925)	(9.364)
Netto verdiendring og gevinst/tap på valuta og verdipapirer som er omløpsmidler	(12.129)	(1.004)	5.174
Andre driftsinntekter	2.511	1.098	1.915
Sum netto inntekter	291.488	272.651	253.977

Gjennomsnittlig inntekt årene 2006-2008	272.705
Kapitalkrav (15%)	40.906

6. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II)

6.1 Innledning om metodevalg ved beregning av økonomisk kapital

De metodene som Rygge-Vaaler Sparebank bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt, markeds- og operasjonell risiko er vist i figuren nedenfor.

Type risiko	Valgt metode
Kredittrisiko	Standard
Markedsrisiko	Standard
Operasjonell risiko	Basis

Med dette som bakgrunn har Rygge-Vaaler Sparebank valgt en noe enklere og mindre teoretisk metode for beregning av økonomisk kapital, hvor en kombinasjon av kvalitative og kvantitative vurderinger av de ulike risikoer som ikke inngår i minimumskravet legges til grunn.

Nedenfor gjennomgås de viktigste risikoer.

6.2 Kredittrisiko

Kapitalbehovet beregnes i hovedsak med utgangspunkt i statistiske modeller beskrevet under punkt 5.1., og økt kapitalbehov basert på en stresstest hvor en alvorlig økonomisk nedgangskonjunktur legges til grunn.

Konsentrasjonsrisiko er et element i den samlede kredittrisiko og kan defineres som risikoen for tap som følge av konsentrasjon mot store kunder, bransjer, geografiske områder og lignende. Basert på en vurdering av konsernets kredittportefølje beregnes kapitalbehovet for konsentrasjonsrisiko knyttet til store engasjement.

6.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter, aksje-/verdipapirkurser og valutakurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av fundingaktiviteten, samt rente- og valutahandel.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen styres og overvåkes med bakgrunn i rammer vedtatt av hovedstyret, samt løpende analyser av utestående posisjoner. Rammene for eksponeringer gjennomgås og fornyes minimum årlig.

Rammer for renterisiko er basert på et parallellskift i rentekurven. For valutarisiko og egenkapitalrisiko er det satt nominelle posisjonsrammer. Innenfor egenkapitaldelen er det dessuten fastsatt ulike konsentrasjonsrammer. Et verdipapirs verdi (obligasjon, sertifikat eller egenkapitalpapir) avhenger av faktorer som er spesifikke for de enkelte utstederne og av generelle markedsbevegelser. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Konsernets generelle eksponering mot markedsrisiko er moderat.

Kursrisiko

Styret har vedtatt at banken ikke skal ha handelsportefølje i aksjer med mindre disse godkjennes av styret. Ved utgangen av 2009 hadde banken grunnfondsbevis i SpareBank 1 Nøtterøy klassifisert som handelsportefølje. Når det gjelder investeringer i aksjer som klassifiseres som anleggsaksjer foreligger ingen interne rammer, men investeringene er underlagt en beslutningspraksis som innebærer at ingen investeringer gjennomføres uten involvering av administrerende direktør og/eller styret. Det vises til oversikten over aksjer under punkt 5.3.

Oversikt over sertifikater og obligasjoner følger nedenfor:

Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor

Morbank		(i hele tusen kroner)	Konsern	
2009	2008		2009	2008
		Stat		
210.000	0	- pålydende	210.000	0
207.963	0	- virkelig verdi	207.963	0
		Finansielle foretak		
725.640	342.265	- pålydende	725.640	342.265
719.027	326.155	- virkelig verdi	719.027	326.155
		Ikke-finansielle foretak		
259.000	254.000	- pålydende	259.000	254.000
259.399	215.878	- virkelig verdi	259.399	215.878
1.186.389	542.033	Sum sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	1.186.389	542.033

Ved fastsettelse av kapitalbehovet for kursfallsrisiko i obligasjonsporteføljen er det lagt til grunn et fall i markedsverdier på 5 %.

Renterisiko

Ved fastsettelse av risikojustert kapital for renterisiko legges til grunn en endring i rentenivået på 1 prosentpoeng. Videre tas det hensyn til administrativ renterisiko som ligger i behandlingstiden for å kunne foreta renteendringer på utlån og innskudd til flytende rente.(8 ukers varslingsfrist) og i tillegg hensyntas renterisikoen på konsernets brutto pensjonsforpliktelser.

Ved beregning av kapitalbehovet for renterisiko er det lagt til grunn den maksimale styregodkjente rammen.

Valutarisiko

Valutavirksomheten er i all hovedsak knyttet til kundeforhold. Dette innebærer at det skal holdes begrensede valutaposisjoner. Valutaposisjoner påført banken gjennom kundeforhold avlastes ved at banken sikrer sine egne posisjoner ved å inngå liknende valutakontrakter med andre banker, såkalte "back-to-back" avtaler.

Styrevedtatt ramme for maksimal aggregert valutaposisjon er lagt til grunn ved beregning av kapitalbehovet.

Beregning av kapitalbehov for de ulike risikogruppene, fordeler seg slik:

Risikogruppe	(i hele tusen kroner)	Beløp
Kursrisiko		69.612
Renterisiko		16.735
Valutarisiko		2.567
SUM		88.914

6.4 Operasjonell risiko

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (Pilar I) legges til grunn. Det er ikke beregnet tilleggskapital tilknyttet operasjonell risiko.

6.5 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.

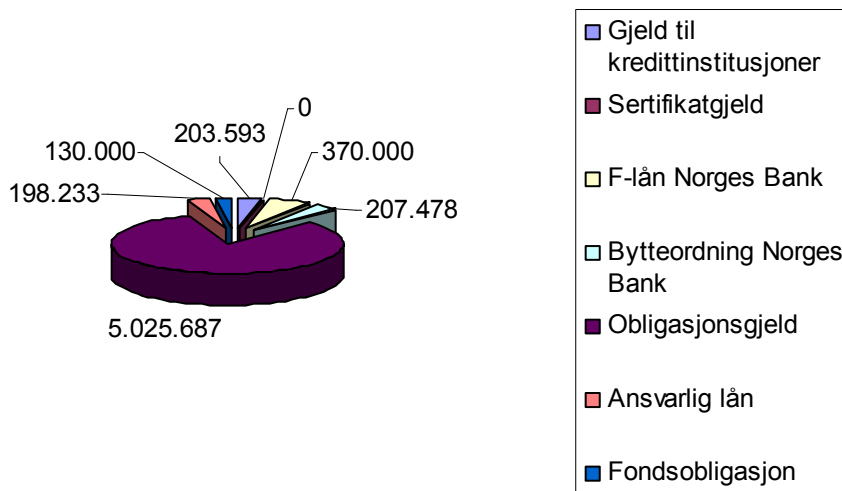
Styring og kontroll

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Likviditetsrisiko er beregnet som økt rentekostnad ved refinansiering av første års forfall til en forventet pris ved spreadutgang ett år frem i tid.

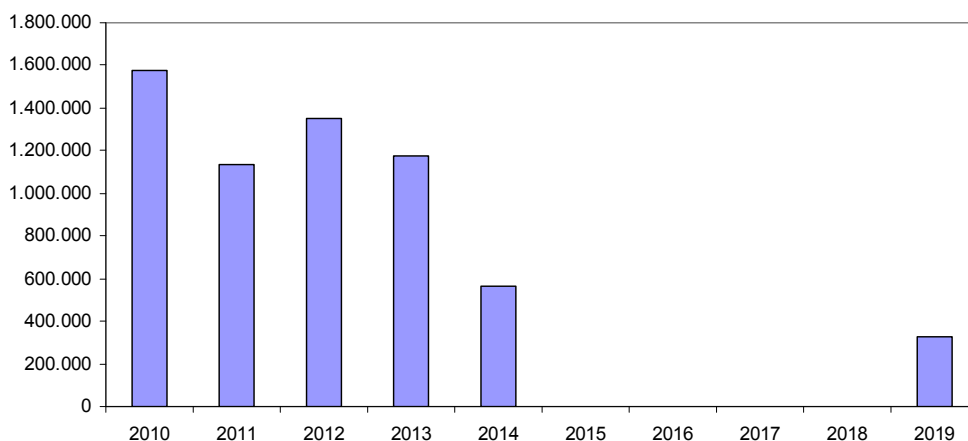
Sprednings- og løpetidsinformasjon

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var ved utgangen av 2009 på 58,9 %. Overføring av lån til SpareBank1 Boligkreditt AS har påvirket måltallet for innskuddsdekningen de senere årene. Overføringene av lån påvirker bankens gjenværende kredittkvalitet. Med bakgrunn i dette er det satt en intern ramme på hvor mye som kan overføres. Banken har ved utgangen av 2009 overført 2,4 milliarder kroner, tilsvarende 17,4 % av brutto utlån inklusive boligkredittportefølje.

Figuren nedenfor illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder eksklusive kundeinnskudd pr 31.12.2009 (beløp i tusen kroner)

Figuren under viser innlånsporteføljens forfallsstruktur. Beløp i 1000 kroner

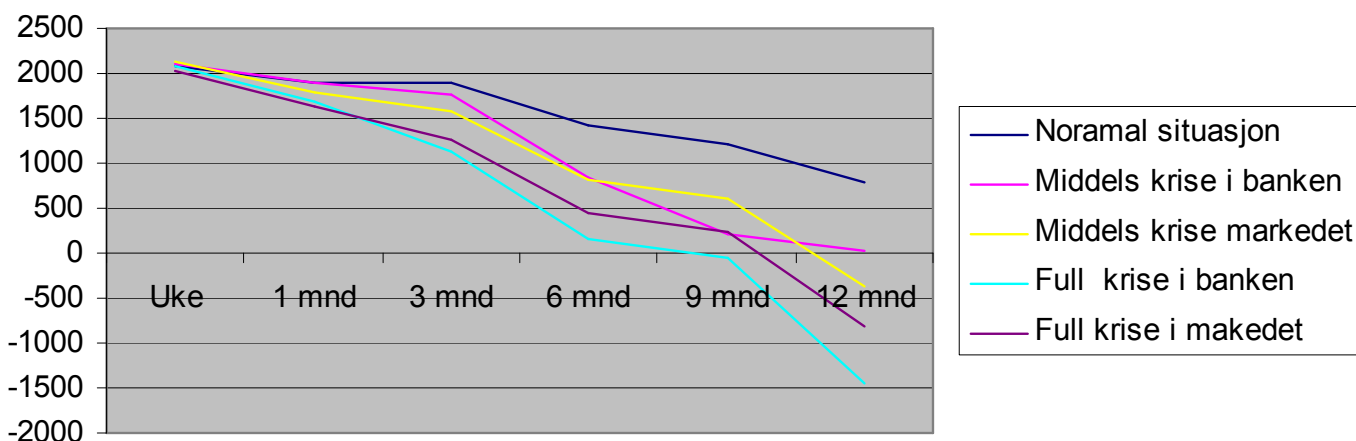

Likviditetsutvikling og stresstester

Likviditetsreserven inneholdt ved årsskiftet kontanter og lånedadgang i Norges Bank, udisponerte trekkrettigheter, tilrettelagte lån for salg til SpareBank1 Boligkreditt, beholdning av aksjer og obligasjoner som ikke er deponert for låneadgang i Norges Bank. Ved årsskifte hadde banken en policy om at banken skulle overleve i minimum 6 måneder i en medium stress-situasjon og stresstester viste da at bankens likviditetsbuffer ville holde for ca 12 måneder under medium stress.

Banken har etter årsskiftet revidert sin likviditetsstrategi. Rygge-Vaaler Sparebank har nå i sine stresstester lagt til grunn at den i en normalsituasjon skal overleve, uten nevneverdige problemer i minimum 12 måneder. I en medium stress-situasjon skal banken overleve i 9 måneder. Begge målene skal oppnås uten at banken får refinansiert fundingforfall og uten salg av utlånsporteføljeeer. Stresstester basert på tall pr 31.03.2010 viser følgende utvikling:

Stresstest likviditetsbuffer

Overnevnte scenarioene legger til grunn budsjettet innskudds og utlånsvekst også ved full krise i banken eller markedet. Dersom det legges til grunn lavere utlånsvekst, vil dette medføre lengre overlevelseseperiode. Banken har i sine beredskapsplaner forutsatt utlånsbegrensninger ved full krise og ut fra nåværende likviditetsbuffer ville banken da overleve i ca. 10 måneder ved full krise både i banken og markedet.

Scenarioet "Full krise i egen bank" bygger på følgende forutsetninger:

- 30 % av innskudd over 2 millioner tas ut
- 15 % av øvrige innskudd tas ut
- Likviditetsporteføljens verdi reduseres med 15 % i 7 dagers horisont og 5 % verdireduksjon for øvrige løpetider.

Scenarioet "Full krise i markedet" bygger på følgende forutsetninger:

- 10 % av innskudd over 2 millioner tas ut
- 5 % av øvrige innskudd tas ut
- Likviditetsporteføljens verdi reduseres med 20 % i 7 dagers horisont og 15 % verdireduksjon for øvrige løpetider.
-

Konklusjonen er at konsernets likviditetsbuffer ligger godt innenfor de strategiske målsettingene. Konsernet vil i en normalsituasjon overleve godt utover 12 måneder uten tilførsel av ekstern funding. Også i en middels krise vil konsernet overleve lengre enn de forutsatte 9 måneder.

6.6 Eierrisiko

Definisjon

Eierrisiko er risikoen for at Rygge-Vaaler Sparebank blir påført negative resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

Styring og kontroll

Sparebank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felles eide holdingselskapet Sparebank 1 Gruppen AS, Sparebank 1 Gruppen eies av Sparebank 1 SR-Bank, Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SMN, Sparebanken Hedemark, Samarbeidende Sparebanker AS (16 sparebanker på Øst- og nordvestlandet), samt Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO. Samarbeidende Sparebanker AS sin andel i Sparebank 1 Gruppen AS utgjør pr. 31.12.09 19,5 %. Rygge-Vaaler Sparebanks andel i Samarbeidende Sparebanker AS utgjør pr. 31.12.09 6,25 % og eierandelen i Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS utgjør pr. 31.12.09 9,20 %.

Sparebank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i bankene i Sparebank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring(Tromsø) Betaling (Trondheim) og Kredittmodeller (Stavanger).

I styret i Sparebank 1 Gruppen møter administrerende direktører fra eierbankene Sparebank 1 SR-Bank, Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SMN, Sparebanken Hedemark og Samarbeidende Sparebanker AS i egenskap av deres eierskap. Eiernes administrerende direktører er også styremedlemmer i Styret for Alliansesamarbeidet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank1 Næringskreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Kredittilsynet. De er eiet av sparebanker som inngår i Sparebank 1-alliansen. SpareBank1 Boligkreditt AS ble startet 18.august 2005 og SpareBank1 Næringskreditt ble startet 30. april 2009. Den enkelte sparebanks eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS er basert på andelen av overførte lån fra den respektive eierbank. Rygge-Vaaler Sparebanks eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS utgjør pr. 31.12.09 3,39 %. Ved etableringen av SpareBank 1 Næringskreditt AS ble eierbankenes andel av Bnbank lagt til grunn. Rygge-Vaaler Sparebanks eierandel i SpareBank 1 Næringskreditt AS utgjør 1,84 %.

Rygge-Vaaler Sparebank beregner økonomisk kapital for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen (eierskap via Samarbeidende Sparebanker AS), BN Bank (eierskap via Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS) og Bank1 Oslo med utgangspunkt i selskapenes egen kapitalvurderingsprosess og vurderinger av økonomisk kapital. Beregning av økonomisk kapital for eierandel i Sparebank 1 Boligkreditt AS og i Sparebank 1 Næringskreditt AS er beregnet ved simulert fall i markedsverdi. I tillegg er det avsatt risikojustert kapital for datterselskap.

6.7 Forretningsrisiko

Forretningsrisikoen styres gjennom analyser av markedssituasjoner og mulige endringer i rammebetingelser. Konsernet er opptatt av å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser. Konsernet har over lengre tid vist at den er etablert med *Den lokale banken* som gir støtte til lokale aktiviteter, har nærhet til kunden, har lokal kunnskap, og er nærværende med konkurransedyktige betingelser. Det er over tid utviklet kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi.

Beregningen av økonomisk kapital tar utgangspunkt i uventede inntekts- og kostnadssvingninger i ulike forretnings- og eller produktsegmenter og er knyttet til konjunktursvingninger, endret kundeatferd eller endret konkurransesituasjon. Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar II.

6.8 Omdømmerisiko

Rygge-Vaaler Sparebank har organisasjonsmessig etablert en kommunikasjonsansvarlig som overordnet skal sikre at informasjon formidles internt og eksternt på en måte som støtter opp om virksomhetens verdigrunnlag, mål og visjon. Konsernets iboende omdømmerisiko blir kontinuerlig evaluert slik at eventuelle forbedringstiltak kan iverettes umiddelbart.

Økonomisk kapital for omdømmerisiko inngår p.t. ikke i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar II.

6.9 Strategisk risiko

Rygge-Vaaler Sparebank har en strategi- og budsjettprosess som involverer styre, ledelsen og forretningsområdene i arbeidet. Arbeidet ender ut i en konsernstrategi for de neste 5 år med tilhørende forretningsstrategier og forretningsplaner som blir gjennomgått med en årlig revisjon.

Konsernet skal bli oppfattet som en regional sparebank, med lokal forankring som har nærhet til kundene, korte beslutningsveier, aktiv deltagelse i lokalsamfunnet, konkurransedyktige produkter/tjenester og bygge videre på kjærneverdiene nær og dyktig.

Rygge-Vaaler Sparebank beregner økonomisk kapital basert på de strategiske beslutninger som vedtas, og som medfører at risikobildet endres.

Økonomisk kapital for strategisk risiko inngår pt. Ikke i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar II.

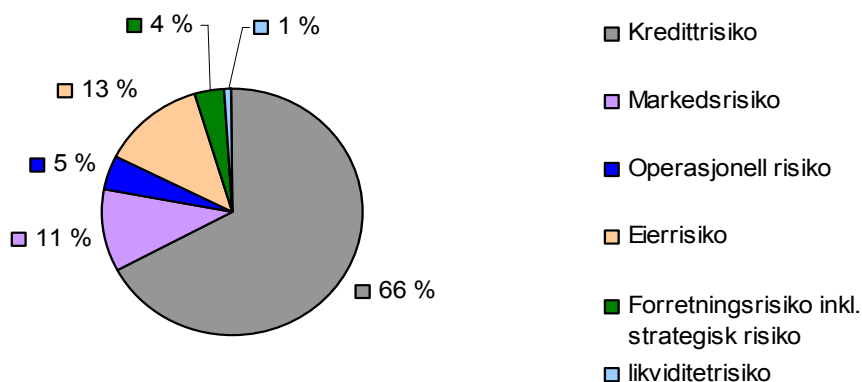
7. OPPSUMMERING

7.1 Kapitalbehovet pr risikokategori

Økonomisk kapital (pilar II) beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av ett års horisont.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypene forutsetter likevel bruk av ekspertmodeller og kvalitative vurderinger.

I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering pr. 31.12.09.

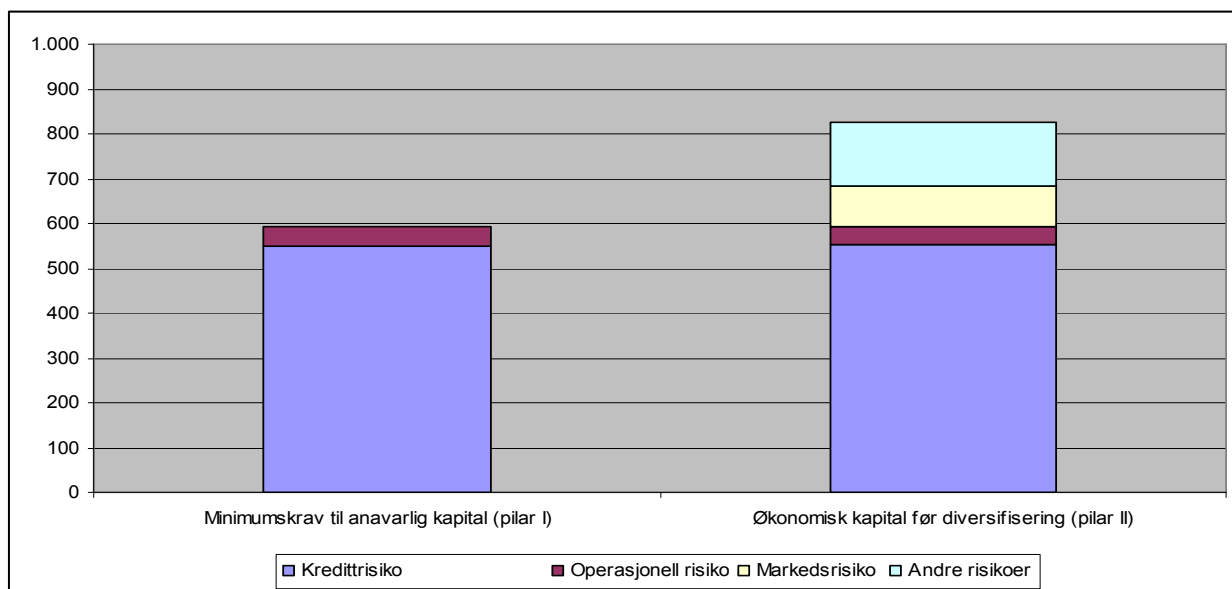

Den største risikokategorien er kredittrisiko som står for 66 % av det totale risikobildet. I kredittrisiko inngår foruten ordinær kredittrisiko også konsentrasjonsrisiko, konjunkturbuffer og kapitalbehov knyttet til ett års vekst. Foruten kredittrisiko er markedsrisiko 11 %, Forretningsrisiko 4 % og eierrisiko 13 %. Kapitalbehovet knyttet til markedsrisiko er basert på styrevedtatte rammer, mens faktisk eksponering på enkelte områder har vært til dels betydelig lavere.

7.2 Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapitalbehov.

I diagrammet nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar I), beregnet behov for risikojustert kapital (pilar II) og kjerne- og tilleggskapital.

MNOK

(Andre risikoer: eier-, likviditet-, forretningsrisiko)

Beregningene basert på økonomisk kapital (ICAAP pilar 2) viser at konsernet har et behov for risikojustert kapital på MNOK 826 kroner før diversifiseringseffekter og MNOK 756 kroner etter diversifiseringseffekter. Diversifiseringseffektene utgjør 8,4 % eller MNOK 69.

Ovennevnte viser at beregnet økonomisk kapital gir MNOK 187 høyere kapitalbehov enn de regulatoriske beregninger under pilar 1.

Forskjellen mellom pilar I og Pilar II består i følgende:

Kredittisiko:

- Ved beregning av økonomisk kapital benyttes PD (misligholdssannsynlighet) for den enkelte motpart.
- Økonomisk kapital er en mer risikosensitiv tilnærming metode. Dette medfører økt behov for kapital ved høyere sannsynlighet for mislighold. Endrede konjunkturer er også bestemmende for misligholdssannsynligheten.
- Konsentrasjonsrisiko: ved beregning av økonomisk kapital tas det hensyn til konsentrasjon relatert til bransje, store engasjement og geografisk plassering.

Eierrisiko:

Beregnes som omtalt under pkt. 6.6. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar I) kommer eierposten som fratrekk med 50 % i kjernekapitalen og 50 % i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital.

Andre risikoer:

I pilar II beregnes det økonomisk kapital for disse risikotypene, mens disse risikoformene ikke inngår ved beregning av minimumskravet i pilar I. Se for øvrig pkt. 6.7 – 6.9.